

HEFNER ERIKA:

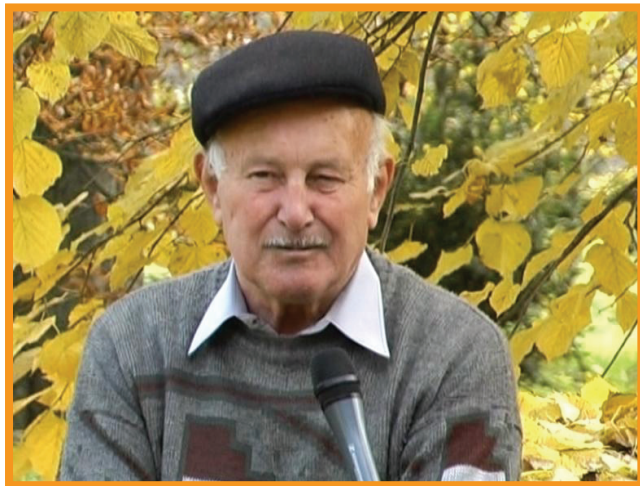
„Emlékek nélkül a nemzet híre csak árnyék”¹

Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer Uzdon egy kúria, amelyből később iskola, azt követően pedig múzeum lett. Oda nem megy véletlenül az ember. Uzd 270 lelket számlál, Sárszentlőrinc csatolt községe, Pakstól 26 km-re nyugatra, Szekszárdtól észak-nyugatra 40 kilométernyire. Arról híres, hogy **„itt a lakosság tíz százaléka népfőiskolás”** – mondja a múzeum vezetője, az egykori iskola igazgatója:

RENKECZ JÓZSEF NÉPTANÍTÓ.

Így. Csupa nagybetűvel...

Már 18. éve, hogy minden ősszel tanulni hívja a falu embereit az „Igazgató bácsi”. Mert-hogy így hívja őt mindenki, még a 82 éves Mészáros Katica néni is, a népfőiskola egyik szépkorú hallgatója. **Uzdi Puszták Népe Népfőiskolá-**nak keresztelték el magukat, amit már meg is kell változtatni, hiszen a hat kilométerre lévő nagyobb településről

¹Vörösmarty Mihály 1840.

Sárszentlőrincről is átjárnak az emberek tanulni. Gondoskodtak arról is, hogy zászlót is hímezzon valaki és büszkén hirdesse: itt olyan emberek laknak, akiknek természetes az élethosszig tartó tanulás, pedig a Life Long Learning-ről még nem is hallottak. Az ő iskolájukban hetente van tanulás, amikor az „Igazgató bácsi” felkészülten várja a hallgatókat, a következő napirend szerint:

1. Mi történt a héten? – közérdekű országos és helyi hírek
2. Meteorológia – mennyi napsütés, csapadék, milyen irányú szél fúj (itt jegyzem meg, hogy 1990 óta Józsi bácsi naponta feljegyzést készít naplójába az időjárásról)
3. Ornitológiai percek – a madarak megfigyeléséről
4. Előadás meghívott vendéggel

Külön nagy szeretettel fogadják az uzdiak a Tolna Megyei Ifjú Tudor Verseny diákjait, akiknek felkészültségét mindig nagy elismerés övezi. Megfordult itt már nem egy egyetemi tanár is, de a polgármester is rendszeres vendége a népfőiskolának.

Aki időutazásra vállalkozik, és személyesen akar meggyőződni a leírt személyi és tárgyi feltételekről – különös élményben lesz része. Találkozik egy kivételesen megszállott emberrel és egy hamisítatlan milióval, amely cseppet sem tudományos, de mégis mély nyomot hagy a látogatóban.

Az udvaron a faragott – Négy ökrös – szekér fogadja a vendégeket. 1845 szeptemberének utolsó napjaiban innét indult el a szekér Petőfi Sándorral és Sas Erzsikével, ezért az 1993-ban itt táborozó fafaragók méltó emléket hagytak maguk után a székely kapun és a libikókán kívül is.

A felújításra szoruló épület három volt osztályában most kiállítóterem van, ugyanúgy, mint a ház többi helyiségében. Józsi bácsi 35–40 éve gyűjtögeti az itt kiállított dolgokat.

Az első a Néprajzi terem, ahol ő 10 éven keresztül tanította az összevont 5–6–7–8. osztályt. Itt egyveleg van. A településről gyűjtött régészeti eszközökön kívül szövő-fonó alkalmatosságok, méhészeti eszközök, a tíz évvel ezelőtti méhésztalálkozó tárgyi emlékei vannak. A leglátogatottabb az iskolatörténeti szoba, a valamikori 5–6. osztály. Itt eredeti minden. A padoktól a számológépen át a pohártartóig. Minden az uzdi-sárszent-

lőrinci iskola hagyatéka. Ezt nem rendezte muzeológus, úgy van, ahogy eredetileg használták.

A harmadik terem az úttörőszoba. A helyi úttörőélet számos relikviája vitatott értéket képvisel. Azok a látogatók, akik átélve ezt a kort idelátogatnak, szívesen nosztalgiáznak a látottakon.

Az épület számos kincset rejt még:

- Költők szobája, amely felidézi legfőképp Petőfi Sándor (a sárszentlőrinci Evangélikus Gimnázium tanulója volt), Illyés Gyula (mivel itt született nem messze), és Lázár Ervin emlékét, aki szintén e föld szülötte volt és sajnos nemrég elhunyt.
- Fürdős-szoba: a kúria tulajdonosainak ereklyéi, helyben gyűjtött, korabeli használati tárgyak idézik fel a régmúlt időszakot.
- Társalgó: 100 évesnél régebbi tálalószekrény a Fördös család tulajdonából, amelyet a termelészövetkezetből sikerült megmenteni, mivel ott mérekszekrényként használták. Itt látható Dr. Pesthy Pál egykori miniszter mívés könyves-szekrénye. Az óriási körasztalon mindig aktuális dokumentumok vannak.

- Józsi bácsinak is van egy „irodája”, ahol a felmenők fényképei vigyáznak a helyes irányra. Itt van a számos kitüntetés, oklevél, amivel lelkes munkáját díjazták.

Józsi bácsi szívesen fogadta a diákokat udvari sátorozás formájában, vagy a „retró” stílusú 10 személyes, emeletes vaságyas, lavóros, udvari vécés szálláshelyen nyaranta.

Az épület történetéről Renkecz József mesél:

- 1959-ben sikerült megkönyvékezmem a termelészövetkezet elnökét, hogy a sok kastély közül az egyiket alakítsák át iskolává. Három tanulócsoporthoz és három nevelő működött itt, de ahányan voltunk, annyi felé volt az iskola. Így aztán ’59-ben 80 ezer forintos hozzájárulással és sok-sok társadalmi munkával létrejött az iskola. Nagyon örültünk neki, mert a három tanulócsoporthoz külön-külön teremben tanulhattak, idilli környezetben. Itt elmélázhat az ember ősszel is és tavasszal is, nagyon idillikus, kedves hely ez. A gyerekek annyira szerettek ide járni, hogy csak délután 4–5 óra tájban mentek haza, pedig akkor még nem volt a „napközi otthon intézménye”! Holott közben még ebédelniük is kellett volna... Itt voltak méheink, nyulaink, galambjaink. Egy tanulmányi felügyelő, Herczeg Ágnes mondta: „ez egy ideális Rousseau-i iskola, gyönyörű természeti környezetben”. Így működött ez 1972–73-ig, amikor összevonásra került sor, mindhárom csoportnak be kellett költöznie nevelőstül a sárszentlőrinci iskolába. A szülői értekezlet után – ahol mindig teltház volt –, amikor ezt bejelentettük, tíz tagú küldöttség ment Paksra a pártbizottságra, hogy engedjék már meg, hogy itt maradjon, hagyják békén ezt az iskolát, hiszen már akkor tudtunk eredményeket felmutatni diákjainkkal. De az új hat, később nyolc tantermes iskolában megteremtették a feltételeit a szakrendszerű oktatásnak. Ma is látom magam előtt a négytagú küldöttséget, akik arra agitáltak, hogy vállaljam el az új iskola igazgatói posztját. Lőrinci lévén engem ismernek, tisztelnek, elismernek a Lőrinciek, fogadjam el a felkérést. Akkor még nem tudtam, hogy édesanyám és a nagytiszteletű asszony azért imádkoznak, hogy ne vállaljam el, mert túl nehéz feladat lesz számomra. Hát azért elindultunk... Nem volt

könnyű. Meg hát van olyan biblikus mondás is, hogy senki sem lehet próféta a saját hazájában – ezt is jól megjegyeztem én akkor. De hát nem tudtam ellenállni a kérésnek, 73-ban beköltöztünk Sárszentlőrincre. Mi nevelők a gyerekekkel együtt bejárók lettünk.

- Nehezebb volt akkor, mint ma. Soha nem hittem, nem gondoltam, hogy érzékenyebbek a pedagógusok. Itt soha nem ellenőriztük egymást, kinek mennyi túlórája van, hanem azt kerestük, ki tud többet jobbat tenni. Én azt az anyagias oldalát nem értettem meg, mert mindenkinek megvolt a tisztességes fizetése.
- Itt maradt az épület. Két szolgálati lakást alakítottak ki, amiből rövidesen beköltöztek a két kilométerre lévő Lőrincre a tanárok, mert megunták a bejárást. Én egy kicsit örültem, mert az elkezdett múzeumi gyűjtési munka továbbmehetett, helyet kapott.
- 1990-ben, amikor nyugdíjba mentem, attól kezdve a munka folyamatos és szakszerűbb lett, bár én nem vagyok muzeológus, de talán ez a jó. Többször ért a vád: „te Jóska, azt hiszed, ha sok mindennel kikapátázod a termet, akkor az annál többet mutat, annál többet ér? Pedig néha a kevés többet ér, mint a sok!”..Én ezzel mélyen egyetértettem, de én nem tudtam azt mondani sem a Laci bácsinak, Somogyi néni-nek, Julis néni-nek, hogy nem kell, amit jó szívvvel adott. Később, amikor jönnek és keresik: „hol van az amit adtam Igazgató bácsi? Hova tette?” – Mit mondjak én akkor?
- Nem egészen jó hátszéllel érkeztem én erre a pályára, mert a szüleim vagyonosak voltak, ezért volt egy kis munkaszolgálatom, és egy kis ávéhás egrecíroztatásom is, és hát ezek mind-mind visszajeleztek a pályafutásom során. Bár miután igazgató lettem Lőrincen, nem szakítottak tovább ezekkel. ’90-ben amikor azt mondták, hogy 15–20 évre lesz itt neked Uzdón teendő, kicsit rosszallva fogadtam. Hiszen én mindenkivel jót akartam tenni, ez volt a nagy bajom, ezért nem voltam jó igazgató. Mert a jó igazgató erélyes, határozott, kemény fellépésű. Azt gondoltam, aki bólogat, mosolyog az tényleg jó ember. Rá kellett jönnöm, hogy nem egészen így van ez.
- Úgy gondoltam, hogy a 18. éve működő népfőiskolának legyen egy helye, ezért a 80–100 fényképet és dokumentumot a volt iskolai könyvtárban helyeztem el. Jó lenne, ha volna ebben a megyében, valamely városban, faluban olyan hely, ahol ezek az ereklyék megte-

kinthetőek lennének. A népfőiskola most nem egy felkapott dolog, de én bízom abban és ez a hitvallásom, hogy akármilyen kulturális élet működik egy faluban, népfőiskola nélkül csonka a kulturális tevékenység.

Az iskolai oktató-nevelő munkám során sok komoly állami kitüntetést kaptam, nyugdíjba vonulásom után is még tízet. Ami azt jelenti, hogy most tartok a huszonnegyediknél. A legnagyobbat számomra mégis egy autóbusszofőr adta, aki hozta az iregszemcsei gyerekeket. Ültünk a padon, a gyerekek itt szaladgáltak-játszottak, és odafordult hozzám ez az egyszerű ember és azt mondja: „Jóska bácsi miért nem lehet ennek az országnak ilyen rendes ember a vezetője, mint maga?!” Ez nekem olyan jól esett, ezt mindenkinek elmondom, mert ezt az embert nem biztatta senki sem, nem szólt bele a szakszervezet, a párt, hanem így egyszerűen és közvetlenül kibuggyant belőle. Akkor azt gondoltam, ezek szerint jól csinálom azt, amit csinálok...²

²Az írás Hahn Róbert és fia Iskolából múzeum címmel készített filmjének felhasználásával készült.